

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

OPERA 1946 – 1947

J. Gotovac

Ero z onega sveta

1

Vsebina:

»Ero z onega sveta« — podatki o delu in o skladatelju.

Vsebina opere.

Pregled dela v operni sezoni v letu 1945-46.

Gostovanje ljubljanske Opere v Novem Sadu.

Repertoarni načrt Opere v sezoni 1946-47.

Repertoar beograjske Opere.

Repertoar zagrebske Opere.

Operne in glasbene vesti od drugod.

Premiera dne 19. IX. 1946

J. GOTOVAC:

Ero z onega sveta

Komična opera v treh dejanjih. — Po narodni pripovedki napisal
M. Begović, prevedla R. L. Petelinova

Dirigent: M. Polič

Režiser: ing. P. Golovin

Marko, bogat kmet	E. Lupša, A. Orel
Doma, njegova žena v drugem zakonu ..	E. Karlovčeva, M. Kogojeva
Gjula, Markova hčerka iz prvega zakona	V. Heybalova, V. Bukovčeva
Miča (Ero)	J. Gostič, k. g.
Sima, mlinar	V. Janko, F. Langus
Pastirček	L. Rupnikova
Hlapec	A. Gašperčič

Mladenke, žene, fantje, pastirji, prodajalke sadja, trgovci in ljudstvo
Dejanje se godi v malem kraju v ravnini pod Dinarskim pogorjem v
zgodnji jeseni dandanes

Solo plešeta Pia Mlakar in N. Lhotka

Vodja zbor: J. Hanc — Scena: ing. E. Franz — Koreograf: P. Mlakar

Lj 25 IX 1946

1648

Cena Gledališkega lista din 5.—

Lastnik in izdajatelj: Uprava Slovenskega Narodnega gledališča
v Ljubljani. Predstavniki: Pavel Golia. Urednik: Smiljan Samec.
Tiskarna Slovenija. — Vsi v Ljubljani.

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1946-47

OPERA

Štev. 1

»ERO Z ONEGA SVETA«

»Ero z onega sveta« je nedvomno izmed vsega obširnega glasbenega ustvarjanja hrvatskega skladatelja Jakova Gotovca najboljše in najuspelejše odrsko delo, ki je med jugoslovanskimi operami doživelo največ ponovitev na vseh naših odrih in so ga z uspehom uprizarjale tudi mnoge druge opere v Evropi. Skrivnost uspeha tega Gotovčevega opernega dela je iskati predvsem v dveh njegovih pozitivnih lastnostih. V prvi vrsti ima »Ero« za svojo osnovo veselo, odrsko dobro zgrajeno dejanje in že po tej značilnosti izstopa pred večino ostalih oper jugoslovanskih avtorjev, katera prenekaterikrat bolehajo za slabostjo v libretistični zasnovi. Na drugi strani pa je znal skladatelj v glasbenem delu z mojstrsko roko povezati vrsto najboljših hrvatskih narodnih motivov, ki jih je skozi prizmo svoje umetniške osebnosti dopolnil in obdelal v svojsko operno obliko. Gotovac je že z ostalimi svojimi glasbenimi deli dokazal, da zna tenko prisluhniti narodni melodiji, doumeti nje bistvo in značilnost in jo poustvariti. Tako je z »Erom« nastala umetnina, ki je izraz pristne hrvatske ljudske duševnosti in življenja. Uporabljene narodne in v narodnem duhu ustvarjene melodije so večinoma preproste. Značilna je često se ponavljajoča motivika in živahni, dasi enakomerni ritem. Čeprav so melodije mikavne v svojem pristnem izrazu, učinkujejo vendar zaradi svojega širokega prepletanja in ponavljanja včasih skoraj monotono; a prav zato tem verneje izražajo hrvatski narodni glasbeni značaj.

Gotovca smo kot skladatelja prvič spoznali na odru ljubljanske Opere že leta 1933., ko je bila uprizorjena njegova ljudska opera »Morana«. Svoj glasbeno-dramatski prvenec »Dubravka« je Gotovac skomponiral na tekst starega dubrovniškega pisatelja G. F. Gunduliča. Za »Morano« mu je napisal libreto bosanski dramatik Ahmed Muradbegović. Libreto za »Ero z onega sveta« pa mu je napisal znani hrvatski dramatik Milan Begović. Begović je svojo nalogo kot libretist izvršil res odlično in je napisal Gotovcu odrsko učinkovit,

razgiban in predvsem humorja poln libreto, ki mu je bilo mogoče dati bogato glasbeno obliko. Gotovac je že z nekaterimi prejšnjimi svojimi deli dokazal, da ima mnogo smisla za ljudski humor (vaški muzikant Gojen v »Morani« in »Jadovanka za teletom«). Zato se je že sam dolgo prej ukvarjal z mislijo, da bi zložil komično opero in v njej izoblikoval tip ljudskega šaljivca, nekakega hrvatskega Figara ali Eulenspiegla. Pri prebiranju narodnih pripovedk je obstal ob zgodbi o legendarnem hrvatskem Pavlihi, ljudskem šaljivcu Eru.

Ero ali Hero je okrajšava za Hercegovca, t. j. za prebivalca Hercegovine. Med ljudstvom kroži, da so Hercegovci zelo bistroumni in premeteni ljudje, ki se znajdejo v vsaki priliki in nepriliki in se znajo izmotati iz vsake zagate. Prav posebno pa še znajo ljudi voditi za nos. Ljudstvo je iz takega premetenca Era v svojih pripovedkah izoblikovalo lik svojega narodnega junaka, ki je v času borb zoper turške tlačitelje s svojo pretkanostjo marsikdaj dosegel tisto, kar proti nadmočnemu orožju ni bilo mogoče doseči s silo.

O pretkanem in navihanem Eru kroži med ljudstvom mnogo različnih pripovedk. Med najzanimivejšimi in najduhovitejšimi je prav zgodba o Eru z onega sveta, ki ji podobne inačice nahajamo tudi v narodnem blagu ostalih evropskih narodov, v prvi vrsti slovanskih. Avtorja opere, libretist Milan Begovič in skladatelj Jakov Gotovac, sta na osnovi te duhovite narodne pripovedke ustvarila glasbeno komedijo z osrednjim likom kmetiškega fanta Miče. Zaljubljeni Miča bi si rad osvojil dekle, ki ga ljubi, se pa izda za prebrisanega, a potepuškega Era z namenom, da bi jo preizkusil. S svojo izvirno prebrisanostjo premaga Miča-Ero vse zapreke in si kot poštenjak izbojuje zmago. Lepa Gjula mu da roko v zakon, ki ga blagoslovita tudi prej osorni oče Marko in mačeha Doma. Zbrano ljudstvo občuduje Mičo zaradi njegove iznajdljivosti ter odločnosti in ga v zaključnem ljudskem slavju ob pestrem in razigranem narodnem kolu slavi kot vzor narodnega junaka.

»Ero z onega sveta« je na našem odru doživel že 31 predstav, še mnogo več pa v Zagrebu, Beogradu in na ostalih odrih.

*

Skladatelj Jakov Gotovac se je rodil dne 11. oktobra 1895. leta v Splitu. Šolo je obiskoval v svojem rodnem mestu, kjer je maturiral na klasični gimnaziji. Kasneje se je vpisal na pravno fakulteto zagrebškega vseučilišča. Svoj prvi glasbeni pouk je dobil v domačem mestu že kot gimnazijec pri splitskih glasbenikih Hatzeju, Hrazdiri in Dobroniču, v Zagrebu pa je nadaljeval svoje študije pri

Vilma Bukovčeva je ob koncu lanske sezone prvič pela Gjulo v »Eru«. — Na sliki: direktor Polič, Bukovčeva in režiser Golovin

Foto: Srečko Zalokar

Ružiču. Po prvih skladateljskih uspehih je opustil pravo in se posvetil izključno glasbi. Pozneje je odšel na Dunaj, kjer se je izpopolnil na tamkajšnjem konservatoriju pri profesorju Marxu.

Leta 1923. je prevzel mesto dirigenta pri zagrebški Operi, poleg tega je postal še umetniški vodja nekdanjega znanega akademskega pevskega društva »Mladost«, s čigar zborom je absolviral mnogo koncertov doma in na tujem. Kot skladatelj se je Gotovčev kmalu lepo uveljavil in so njegove skladbe dosegle široko popularnost na domačem slovanskem jugu, pridobile pa so si priznanje tudi ostale evropske kritike.

Gotovčeva odrska dela so: glasba za Gunduličevo pastirsko igro »Dubravka«, ki so jo v tej obliki prvič uprizorili leta 1928. v zagrebškem gledališču. Njegova prva opera je bila »Morana«, ki je kot ljudska opera doživela svojo krstno predstavo leta 1930. v Brnu, pozneje pa so jo uprizorili tudi v Zagrebu, Ljubljani in v Splitu. Gotovčev največji odrski uspeh pa predstavlja vsekakor komična opera v treh dejanjih »Ero z onega sveta«, ki je doživela svoj krst leta 1935. v Zagrebu. Leto kasneje so jo uprizorili v Brnu, nato v

Beogradu in drugod po Evropi. V zadnjem času pripravlja Gotovac novo opero »Kamenik«, ki jo ima v prihodnji sezoni na sporedu zagrebška Opera.

Poleg naštetih odrskih del je zložil Gotovac še mnogo drugih skladb, ki so jih pogosto izvajali zavoljo njihove učinkovitosti. Največji uspeh je dosegel z orkestrskim delom »Simfonično kolo«. Tudi Gotovčev godalni kvartet »Poziv, pjesma i igra« so mnogokrat izvajali v inozemstvu. Zelo priljubljene so nekatere njegove skladbe za zbor in pesmi za glas in klavir. Njegova čudovita »Jadovanka za teletom« je prevedena v sedem jezikov. Znani so tudi njegovi moški in mešani zbori: »Dva scherza«, »Primorska suita«, »Narodne pesmi iz Dalmacije«, »Trije mladeniški zbori«, »Koleda« (ljudski obred v petih delih s spremljevanjem komornega orkestra) in »Pjesme čuda i smjeha«.

VSEBINA OPERE

Prvo dejanje. Dvorišče za Markovo hišo.

Gjula, hči bogatega kmeta Marka, sedi doma na gumnu v družbi deklet, ki ličkajo koruzo. Mludenke se med seboj šalijo in nagajajo Gjuli, ki je preizbirčna v izberi fantov. Gjula pa ve, da bo že dobila nekoč pravega, četudi bi ji padel s samega neba, kakor se norčujejo dekleta. V tem skoči s senenega stoga med nje mlad fant, kakor bi res padel z neba. Gjula mu da piti iz dlani, ki jih Miča poljubi. Na vprašanje, odkod prihaja, natvezi dekletom, da je padel iz raja, kjer mu je bilo dolgčas po dekletih in ljubezni. Prinesel je od tam dokaj pošte in naročil, ki so mu jih dale ranjke duše. Gjula, ki ima težko življenje pri mačehi Domi, ga vpraša, ali je videl tam njeno mater. Ero, pod katerim imenom se Miča izdaja, ji odvrne, da ga je prav njena mati poslala, naj pogleda k nji. Materina želja je, naj ne žaluje več za njo, temveč naj si najde ženina. Ta hip prileti iz kuhinje vsa razgreta mačeha Doma in nažene dekleta na delo. Prav tako osorno ošteje Gjulo in Mičo. Ko ostaneta Ero in Gjula sama, se ji ta izda, da je on tisti skrivnostni častilec, ki ji je ponoči okna oktilil in poslal svileno ruto in zlato zaponko v dar. Ko oče Marko zaloti tujega vsiljivca pred svojo hišo, se tudi on obregne obenj. Medtem je pa Doma izvedela, da je Ero prišel z onega sveta, pa ga poišče, da bi ji povedal novic o njenem prvem možu. Ero ji natvezi, da njen Matija v nebesih strada pijače, in izmami na ta način od Dome mošnjo cekinov, češ da jo bo nesel Matiji za priboljšek. Ko

Josip Gostič šteje partijo
Era med svoje najboljše
umetniške stvaritve. —
Na sliki: Gostič in Hey-
balova pri vaji na odru

Foto: Srečko Zalokar

jo pred hišo objokano najde Marko in izve, kaj se je zgodilo, spregleda seveda sleparijo, skliče hlapce, sede na konja in hajdi v dir za prebrisancem.

Drugo dejanje. V vaškem mlinu.

Mlinar Sima poganja stope in melje žito kmetičam. Tudi oblastna Doma prinese z Gjulo mlet. Ker noče Sima vzeti v meljo najprej njenega žita, se z Domo sporečeta, tako da ji celo strese vse žito pred noge. Doma jezno dregne še Gjulo in odvihra domov. Ko ostane Sima sam, se začuje pred mlinom Erova pesem. Za tem pa že Ero skoči skozi okno v hišo. Medtem ko mlinar debelo gleda nepridiprava, zapazi Ero v daljavi bližajočega se Marka. Mlinar se prestraši, saj ima slabo vest zaradi spora z Domo. Ero mu predlaga, naj zamenjata obleko, nakar Sima urnih krač uide pred Markom. Ero se posuje z moko, da ga Marko ne spozna, in napoti razjarjenega gospodarja za bežečim mlinarjem, češ da je to Ero z njegovimi cekini. Ker vodi pot v hrib, pusti Marko Eru še svojega konja, naj mu ga tačas varje. V tem se vrne Gjula po pozabljeno torbo in najde

v mlinu Era. Sprva je nanj jezna, ker je odnesel materi denar, ko pa ji izpove, da je to storil le, da bi si pridobil njeno ljubezen in da bo denar vrnil, se Gjula omehča. Boječ se, da ga ne bi oče dobil v pest, ga prosi, naj beži, a Ero noče oditi brez nje. Gjula se vda in sede na konja. Pred odhodom da Ero pastirčku tolar z naročilom, naj pove Marku, da ga prav lepo pozdravlja Ero, ki jezdi v nebesa na njegovem konju in z njegovo hčerko v naročju.

Tretje dejanje. Na sejmu.

Prodajalci in prekupčevalci ponujajo na sejmu svoje blago. Mlinar Sima pride Marku povedat, da je Miča odpeljal Gjulo v svojo rodno vas, kjer ima veliko in bogato posestvo. Svetuje mu, naj pristane v njun zakon, saj je fant dober gospodar. Marko je še jezen zaradi cekinov, a vendar prosi Simo, naj mlada dva poišče na sejmu. Miča in Gjula prijahata na bogato okrašenem konju, okrog katerega se naglo zbere množica sejmarjev. Miča bi rad kupil nevesti lepih darov, a Gjula jih noče, dokler ne dobi očetovega blagoslova. Ko ju Marko ugleda, se najprej jezno odvrne od obeh. Ero-Miča mu najprej tudi on trmasto kljubuje. Ko se pa stari omehča, mu končno izpove svojo povest. Zaradi njegovega silnega bogastva mu je mati svetovala, naj najde mladenko, ki bi ga bila pripravljena vzeti iz ljubezni, ne da bi vedela, kaj poseduje. Zato se je Gjula izdal za brezdomnega potepuha. Tako je mladenko dobro spoznal in bi jo rad vzel v zakon. Ko vrne Marku še konja in denarje, ni za poroko več nobene zapreke. Z radostnim kolom zbranega ljudstva se konča zgodba o prebrisanem Eru.

PREGLED DELA V OPERNI SEZONI 1945—46.

Operni ansambel je začel z rednim delom dne 21. avgusta 1945. operna sezona pa se je začela dne 18. oktobra s predstavo »Knez Igor« in končala dne 6. julija 1946 s predstavo »Ero z onega sveta«. V teku sezone je uprizorila Opera 13 opernih del (dve, »Poljub« in »V vodnjaku«, v okviru enega večera), 3 baletna dela, v okviru dveh večerov sodobne slovenske opere ob priliki Prešernovega tedna pa je uprizorila še odlomke 4 slovenskih oper in 1 balet. V vsej sezoni je bilo 17 celovečernih uprizoritev. Od teh je bilo: 1 krstna predstava, 2 večera prvič uprizorjenih odlomkov, 1 premiera, 8 novih repriz in 5 delno novo naštudiranih ponovitev.

Sestav umetniškega ansambla Opere se je med letom precej izpremenil. V začetku sezone je več članov odšlo v Maribor, kjer je

bila ustanovljena nova Opera, med letom pa je bilo izvršenih še več bodisi upokojitev, bodisi premestitev ali odpustov. Poleg sprememb v solističnih vrstah se je med sezono povsem reorganiziral zbor, orkester in balet. V vsem je bilo zamenjanih 99 oseb.

Ob koncu sezone so sestavljali umetniški ansambel:

- ravnatelj: Mirko Polič (obnem dirigent in režiser),
- tajnik: Edvard Rebolj,
- dramaturg: Smiljan Samec,
- arhivar: Vinko Sirnik,
- dirigenti: dr. Danilo Švara,
Demetrij Žebre,
Samo Hubad,
Rado Simoniti,
- režiserja: ing. Peter Golovin,
Hinko Leskovšek,
- koreografa: Pino in Pia Mlakar,
- vodja zbora: Jože Hanc,
- korepetitorja: Mara Breskvarjeva,
Boris Borštnik.

Od dirigentov so dirigirali: Mirko Polič 62 predstav, Danilo Švara 48 predstav, Demetrij Žebre 42 predstav, Samo Hubad 36 predstav, Rado Simoniti 18 predstav, Fran Lhotka k. g. 4 predstave in Marjan Kozina k. g. 1 predstavo.

Kot solisti so sodelovali:

Anžlovar Ivo, Banovec Svetozar, Brajnik Miroslav, Bukovec Vilma, Čuden Drago, Dolničar Mirko, Franci Rudolf, Heybal Valerija, Hussu Lilijana, Janko Vekoslav, Karlovac Elza, Kogej Mila, Korošec Ladko, Langus Franc, Lipušček Janez, Lupša Friderik, Malnarič Milena, Neuberger Eva, Orel Anton, Patik Maruša, Polajnar Ljudmila, Polič Štefanija, Rakovec Ladislav, Ribič Ivanka, Stritar Bogdana, Stritar Nada, Smerkolj Samo, Šifrer Fran, Špan Nuša, Štrukelj Slavko, Vidali Ksenija, Zihelr Vanda.

Operni zbor je štel 49 članov (25 moških in 24 ženskih), orkester 44 članov (in 5 honorarnih članov), balet 24 članov in tehnično osebje 41 članov.

Poleg rednih članov ansambla so v sezoni nastopali še kot gostje: Zlata Gjungjenac — 16 predstav, Jože Gostič — 13 predstav, Stanoje Jankovič — 9 predstav, Julij Betetto — 8 predstav, Josip Križaj — 2 predstavi, po 1 predstavo pa so peli Žarko Cvejič, Josip Rijavec, Anatol Manoševsky in Marijana Radev. Od teh je Josip Gostič na-

PREGLED OPER-

V SEZONI

Štev.	Komponist (Prevajalec)	Naslov dela	Datum predstave		
			premi- era	nova repriza	pono- vitev
1.	A. P. Borodin (N. Štritof)	Knez Igor		18. X.	
2.	B. Smetana (N. Štritof)	Prodana nevesta		21. X.	
3.	Rimski-Korsakov (L. Pavlanc)	Sneguročka			2. X.
4.	A. Dvořák (N. Štritof)	Rusalka			11. XI.
5.	B. Smetana — V. Bloudek (V. Hreščak- M. Pugelj)	Poljub — V vodnjaku		16. XII.	
6.	A. Dvořák	Slovanski plesi	10. I.		
7.	D. Švara - M. Kozi- na - M. Bravničar	I. večer sodobne slovenske opere	5. II.		
8.	L. M. Škrjanc M. Polič	II. večer sodobne slovenske opere	7. II.		
9.	J. Offenbach (N. Štritof)	Hoffmannove pripovedke		28. II.	
10.	G. Verdi — (N. Štritof)	Traviata			23. XII.
11.	F. Lhotka-Mlakar	Lok			14. III.
12.	G. Verdi — (R. M.)	Rigoletto		31. III.	
13.	F. Lhotka-Mlakar	Vrag na vasi		7. IV.	
14.	M. Kozina (S. Samec)	Ekvinocij	2. V.		
15.	G. Puccini (N. Štritof)	Madame Butterfly			17. V.
16.	G. Rossini (N. Štritof)	Seviljski brivec		14. VI.	
17.	I. Gotovac (R. L. Petelinova)	Ero z onega sveta		23. VI.	

NEGA REPERTOARJA

1945-46.

Dirigent — Režiser	število predstav	Obisk	Opomba
Švara-Golovin	16	8 616	
Polič-Polič	28	21.242	Vključeno gostovanje v Radovljici in Novem mestu
Hubad-Golovin	13	6.879	
Švara-Freljih	20	14.200	Vključeno gostovanje v Nov. Sadu
Polič-Polič	13	6.707	•
Hubad-Golovin	13	6.875	
Švara, Kozina, Simoniti-Freljih, Stupica, Leskovšek	2	630	
Žebre, Polič, — Golovin, Polič	2	589	
Žebre-Leskovšek	16	10.734	Vključeno gostovanje v Nov. Sadu
Simoniti-Freljih	20	15.024	
Lhotka-Mlakar	4	1.925	
Švara-Golovin	9	4.991	
Polič-Mlakar	13	7.147	
Hubad-Leskovšek	10	4.054	Krstna predstava
Žebre-Leskovšek	12	9.488	Vključeno gostovanje v Nov. Sadu
Žebre-Golovin	8	4.265	
Polič-Golovin	5	6.587	Vključeno gostovanje v Nov. Sadu
Skupno:	204	129.953	

stopil v 3 predstavah ob priliki gostovanja naše opere v Novem Sadu, Zlata Gjungjenac pa ob isti priliki v 1 predstavi.

Vseh predstav v sezoni, obenem z gostovanji v Novem mestu, Radovljici in Novem Sadu, je imela Opera 204. Abonentskih predstav je bilo 118, od tega 34 predstav za sindikalni abonma. Zaključeni predstavi za KNOJ sta bili 2, za IV. Armado 1, za LMS 2, gostovanj izven Ljubljane 9. Izvenabonentskih predstav je bilo 74.

Obisk vseh opernih predstav obenem z gostovanji je znašal 129.953 oseb, od tega samo v Ljubljani daleč nad 100.000 oseb. To pomeni v primerjavi s predvojnimi stanjem velik prirastek opernega poslušalstva, saj je znašal obisk opernih predstav v letu 1940-41 62.356 poslušalcev, v letu 1939-40 58.265 in v letu 1938-39 pa celo samo 48.039 poslušalcev. Celo skupno z opereto je v teh letih znašal obisk samo 95.934 oseb v letu 1940-41, 91.087 v letu 1939-40 in 79.983 oseb v letu 1938-39.

Ljubljanska Opera je dokazala, da je v novih razmerah zmožna samostojnega življenja in da ji ni treba iskati primanjkujočih finančnih virov v opereti. Da je zanimanje za gledališče splošno poraslo, dokazuje tudi dvig stalnega abonentskega kadra. Dočim je imela Opera l. 1940-41 1.265 abonentov, jih je imela v pretekli sezoni 1.827. Vsi ti abonenti so bili razvrščeni v 7 stalnih abonmajev in v 4 sindikalne. Vsako operno predstavo je videlo povprečno 637 oseb v primeri z letom 1940-41, ko je na vsako operno predstavo odpadlo povprečno 438 oseb. V vse te številke so vračunane samo prodane vstopnice, ne pa tudi recenzentske in druge brezplačne vstopnice.

Ob posameznih premierah je izšlo 14 številčk Opernega Gledališkega lista v skupni nakladi 32.000 izvodov. Od tega je bilo pri predstavah prodanih 23.049 izvodov, skupno z brezplačnimi in dolžnostnimi izvodi pa je bilo razpečanih 24.827 izvodov.

Med sezono je Opera izvedla več gostovanj zunaj Ljubljane. Najpomembnejše gostovanje naše Opere je bilo v dneh od 10. do 15. julija v Novem Sadu, kjer je uprizorila 6 predstav, in sicer: Rusalko, Traviato, Hoffmannove pripovedke, Ero z onega sveta (dvakrat) in Butterfly. To gostovanje je imelo velik moralen uspeh, ki ga je tudi kritika v polni meri priznala.

Dne 7. julija je gostovala Opera s Prodano nevesto v Radovljici, kjer je predstavi na prostem prisostvovalo okrog 5.000 poslušalcev z vse Gorenjske. To predstavlja največje število poslušalstva, kar ga je kdaj koli imela naša Opera.

Razen tega je gostovala Opera še dvakrat v Novem mestu in sicer s Slovanskimi plesi in Prodano nevesto. V Kranju, na Jesenicah, v Vevčah in Novem mestu pa je priredila po 1 koncertni večer.

Solisti Opere so sodelovali še na 145 mitingih in kulturnih prireditvah v Ljubljani in okolici, po raznih tovarnah pa je obenem s solisti nastopal tudi operni zbor ter delno tudi balet.

V času počitnic je gledališka sindikalna podružnica priredila še lepo uspelo turnejo po vseh večjih krajih cone B v Slovenskem Primorju. Turneje se je udeležil moški zbor, več solistov in nekaj članov baleta.

V teku vse sezone je večje število članov Ljubljanske Opere stalno gostovalo v mariborski Operi, tako predvsem Anton Orel, Ladko Korošec, Friderik Lupša in drugi. Vekoslav Janko je gostoval v Zagrebu, Friderik Lupša pa v Beogradu in dvakrat celo v praškem Narodnem divadlu, kjer je z uspehom pel Kecala v Prodani nevesti.

GOSTOVANJA LJUBLJANSKE OPERE V NOVEM SADU

(Izpiski iz novosadskih časopisnih ocen)

»Slobodna Vojvodina«, Novi Sad, 13. julija 1946:

...Ljubljanska Opera je začela svoje pomembno gostovanje v Novem Sadu z »**Rusalko**«. Uprizorila je v začetku svojega gostovanja slovansko opero, ki se odlikuje s širokim objemom nam najbližje in najljubše narodne umetnosti...

...Rusalko je pela V. He y b a l o v a s pretresljivim, ponekod pesniškim vživljenjem v vlogo nesrečne vile. Pevsko je na zelo visoki stopnji. Njen topli in čustveni glas je bil v neposredni zvezi z iskrenim doživljanjem, ki ga je umetnica podala tudi odrsko krepko. V njeni osebi se skladno veže operna umetnica velikih glasovnih in tehničnih kvalitiet z umetnico igralko. Neznano knežno je pela M. P o l a j n a r j e v a. Njen polni in krepki glas ima na pretek dramatskih lastnosti in izrazit ton.

Princa je pel J. G o s t i č. V »Rusalki« so prišle do izraza dragocene kvalitete tega mojstrskega pevca. Njegov glas je v vseh lirskih temah prepoln čustva in mehko, obsežen v prelivih in bogat v psihološkem izrazu. Obenem kaže Gostič v visokem registru, na mestih tragičnega in pretresljivega dejanja močne dramske kvalitete. Njegovo obče operno odrsko izkustvo je bogato in mojstrsko.

Ježibabo je pela E. K a r l o v č e v a, ki je glasovno dobro postavljena in igralsko na višini. Povodnega moža je zanosno pel L u p š a. Njegovi akcenti bolečine in žalosti so bili pevsko in dramsko umetniško obdelani in so pokazali pevca s širokim glasovnim obsegom, zavidljivo tehniko in veliko izrazno in čustveno močjo.

Tercet vil Malnaričeva, Bukovčeva in Stritarjeva je bil skladna stvaritev težke in dragocene vloge.

Plesi so bili izvedeni tako solistično kot v ansamblu z vnašanjem in razumevanjem stila dela in režije. Bili so umetniško močni in izraziti.

Zbor je zvenel toplo in je znal dopolnjevati elemente, ki so potrebni za zgraditev atmosfere. To je bilo zlasti krepko in dobro v zvezi s partijami v gozdu.

Dirigent dr. D. Švara je glasbeni vodja, poln ognja in zanosa. Dirigira s popolnim poznavanjem stila tega težkega dela. Lepo je oblikoval in ločil lirski značaj drame od pretresljivih akcentov konflikta.

»Traviata«:... Violeta je pela z zanosom in silnim pevskim poletom umetnica Zlata Gjungjenac. Gjungjenčeva je prikazala prepričljivo Violeto in nas povezala z usodo dekleta, ki mora pretrpeti bolešno in mračno življenje, v katerem ni mesta za njo; nesrečno, malo dekle iz ljudstva, kot ženo iskrenega srca. Umetnica je prepričevala prvenstveno s svojim petjem. Svoj bogati pevski material obvladuje suvereno. Njene pevske zmožnosti so v polnem sijaju. Njen obilni glas, ki zna biti povsem nežen v ljubezenskih scenah, bolesten v tugi in nesreči, ima toliko notranje in zunanje moči, da umetnica z njim očaruje in dosega svoje dramske akcente. Zlata Gjungjenac je na višini operne pevke visoke stopnje.

Alfreda je pel D. Čuden. Glas tega dobrega, simpatičnega pevcu je poln pristnega, mladeniškega zanosa in iskrene nežnosti. Zlasti prija, da njegov lirski tenor ne vpliva razmehčano, temveč čvrsto in moško. Njegovo petje očituje moč in prepričljivost. Tudi njegova igralska sposobnost ne zaostaja, čeprav ni porojena iz odrskega izkustva. Nekaj najvažnejših scen je pel z veliko prepričljivostjo in talentom. Očeta je pel V. Janko. Njegovo, z znanjem oblikovano fraziranje in prepričljivi pevski izraz sta zapustila močan vtis. Razpolaga z glasom, polnim mehke globine, in poje z ljubeznijo.

Plesi P. Golovina so bili izvedeni v težki umetniški obdelavi, tako zorno kot solistično skladno in poletno.

Dirigent D. Žebre je precizno in krepko vodil orkester. Pod njegovo taktirko reagira orkester kot celota in iznaša stil ter duh dela. Dirigent je popolnoma predan odru, povezujoč se z izvajalci na njem in združujoč jih z orkestrskim telesom. Poleg zelo občutljivih prelivov se pogloblja v najdetajlnejše obdelave tako stila dela kakor psihologije junaka na odru. D. Žebre vnaša kot pomemben del v dirigiranje svojo veliko čustvenost.

REPERTOARNI NAČRT OPERE V SEZONI 1946-47

V sezoni 1946-47 bo črpala Opera svoj repertoar iz naslednjih del:

A. Slovanski repertoar:

Čajkovski	»Pikova dama«
Čajkovski	»Čarodejka«
Glinka	»Ivan Susanin«
Janaček	»Jenufa«
Gotovac	»Ero z onega sveta«
Konjovič	»Koššana«
Polič	»Mati Jugovičev«
Švara	»Veronika Deseniška«

B. Ostali repertoar:

Bizet	»Carmen«
Charpentier	»Luiza«
Mozart	»Figarova svatba«
Puccini	»Boheme«
Smareglia	»Istrska svatba«
Verdi	»Aida«

C. Balet:

Beethoven	»Prometejevi stvori«
La Falla	»Klobuk na tri roglje«
Taglioni-Lindpaintner	»Danina«
Hristič	»Ohridska legenda«
Stravinski	»Igra kart«

Č. Reprize:

Borodin	»Knez Igor«
Dvořak	»Rusalka«
Kozina	»Ekvinokcij«
Lhotka-Mlakar	»Vrag na vasi«
Offenbach	»Hoffmannove pripovedke«
Puccini	»Madame Butterfly«
Rossini	»Seviljski brivec«
Verdi	»Traviata«
Verdi	»Rigoletto«

Ljubljansko Opero je pri obeh predstavah hlastno in predano spremljalo na tisoče poslušalcev. Ob velikem zanimanju in razumevanju za glasbo izražajo tudi veliko ljubezen do slovenskih umetnikov. Tako veliko zanimanje za umetnost je pomemben pojav. Naš narod je narod talentov in glasba je med najljubšimi umetnostmi naših ljudskih množic. Ljubljanska Opera ima tudi to zaslugo, da v veliki meri oživlja zanimanje naših ljudi za umetnost in kulturo.

Bogdan Čiplič

16. julija 1946.

»**Hoffmannove pripovedke**«: ... Režiser Leskovšek je Offenbacha tako tudi razumel. Potencial je fantastični karakter opere, barvajoč in osenčujoč tajinstvene osebnosti temno v gibih, značaju in odnosih. Kjer je Offenbachov libreto nesmiselno nelogičen, je režiser dovolil, da prevladujeta fantazija in magija, rešujoč tako sceno kakor Offenbacha. Zlasti duhovito je režirana scena z lutkami. Taka režija Offenbacha je dobra in koristna.

Opernemu ansamblu nudijo »Hoffmannove pripovedke« priliko, da pokaže cel niz pevcev. Tri glavne ženske vloge pojejo trije različni tipi sopranov. Ljubljanska Opera jih ima v svojih odličnih mladih močeh. Olimpijo je pela Malnaričeva, svež in ljubeč koloraturni sopran z zavidljivo obvladano tehniko. Giulieto je pela Bukovčeva, močan in v prelivih bogat sopran. Antonijo je pela Polajnarjeva, umetnica, ki je glasovno zelo disponirana in je obdarjena z bogatim nijansiranjem. Mladi tenorist Francel je imel odgovorno nalogo. Odra še vedno ne more popolnoma obvladati. Za to nima še vsakemu opernemu pevcu tako potrebnega in pomembnega izkustva, vendar pa kaže v že danes povsem pozitivnih stvaritvah, da se mu v raznovrstnih lastnostih jasno oblikuje lik lirskega tenorja z znatnim obsegom. Vsekakor ima ljubljanska Opera v R. Francelu mlad in dragocen talent. Lepo partijo, zlasti v Miraklovi vlogi je podal basist Orel. Njegov sveži, polni in topli glas je bil prepričljivo povezan z igro pravega Offenbachovega tipa. V petju je prav tako prepričljivo podal figuro fantomske, satanske osebnosti.

Zbor se je dobro razpel in je dopolnjeval živo sceno tako pevsko kakor odsko, zlasti v okviru študentovske krčme pri Hoffmannu.

Dirigent D. Žebre je potrdil že prej poudarjene lastnosti. Dobro je podčrtoval romantična mesta in je umetniško obdelal mestoma zastarele in orlejsko napisane Offenbachove scene.

Golovinova koreografija je bila v duhu režije in njenih prijemov duhovito in gotovo realizirana.

Sceno je Gerlovičeva rešila praktično in impresivno. Be-neški del je bil stilno in dekorativno zelo impresivno postavljen.

Kostimi Kačarjeve so zamišljeni v duhu opere in stila režije invencijozno in duhovito.

»Ero z onega sveta«: ... Režiser opere Golovin je imel nalogo, ohraniti »Eru z onega sveta« narodni značaj. Potrebno je bilo skrbno paziti, da bi bili prizori v duhu narodnih običajev in značilnosti narodnega življenja. Pri tem je imel veliko uspeha. Prav tako je oblikoval narodni duh v karakteristikah glavnih oseb in skupin. Podrobnosti iz narodnega življenja je spretno opazil in izpopolnil z njimi sliko, ki je bila živahna, pestra in narodna.

K velikemu uspehu te opere je v največji meri doprinesel pevsko in igralsko zelo dobro razpoloženi prvak Opere J. Gostič. S tem, da je pel partijo Era v srbohrvaščini, je pokazal željo, da bi bil čim bližje in čim iskreneje povezan s svojimi poslušalci, čeprav je predstavljalo to zanj poseben napor v ansamblu, ki poje v drugem jeziku. Gostič je Era podal s tako svežim in ognjevitim zanosom, da je resnično vodil vso opero, ji vtisnil stil in pečat. Igralsko in pevsko dognan, je njegov zelo bogati in zrelo močni tenor vodil s prelepimi prehodi in z zvesto gradacijo. Gostič je v »Eru« ponovno pokazal svojo osnovno operno izkušnost in rutino. Kar se tiče glasovnih kvalitete se je v partiji Era razpel in razživel v polni meri kot pevec-umetnik. Njegova partija iz te opere je v nizu predstav tega gostovanja doslej najboljša stvaritev.

Gjulo je pela Bukovčeva, sopranistka s širokim zanosom in izrazito močjo. Odlikovala se je zlasti v nežno izraženi in s pretresljivim občutkom odpeti pesmi o materi. Kmetico Domo je pela E. Karlovčeva z zavidljivo tehniko in odrsko gotovo mero. Prav tako je bila igralsko na višini. Marka je pel A. Orel, dober basist in pevec s širokim opernim znanjem. Učinkoval je pevsko in igralsko prepričljivo. Odlično igro je pokazal Janko v vlogi mlinarja Sime. Njegove pevske sposobnosti so bile že prej potrjene.

Zbor je bil čvrsto izvežban in zelo razgiban. To lahko zlasti podčrtamo pri ženskem zboru. Prav zbor je v marsičem ohranjeval in negoval narodni značaj opere.

Dirigent Mirko Polič, direktor ljubljanske Opere, je bil vidno zanešen z navdušenjem, ki je strujilo iz gledališča in z odra. Sam je pokazal visoko dirigentsko znanje, živo poglobitev v delo, podčrtavanje čustvenega, liričnega in dramatičnega poudarjanja konflikta. Orkestrsko, zborovsko in solistično telo ima čvrsto v rokah. Poglobljajoč se v detajle težke in komplicirane partiture, je z ljubeznijo in skrbno čuval značaj narodnega plesa in je v solistično petje vnašal diskretni ton orkestra. Izredno je obdelal zборе in plese.

Mlakar je kot koreograf pokazal v zaljučni sceni s kolom proučeno študijo narodne koreografije. Kakor je vsa opera sinteza narodnih pesmi, tako je Mlakarju uspelo pokazati v zaključnem kolu koreografsko sintezo naših narodnih plesov s toplo umetniško predanostjo in zanosom. Baletna mojstra Japljeva in Eržen sta z zborom izvedla njegovo zamisel do velike, mojstrske plesne stopnje.

Scena E. Franza je bila živa, bogata in nevsiljiva.

Bogdan Čiplič

REPERTOAR BEOGRAJSKE OPERE

V novi sezoni bo beogradska Opera uprizorila predvsem vrsto domačih del. Tako bo prvič uprizorjena opera Marjana Kozine »Ekvinokcij«, ki je imela uspelo krstno predstavo v pretekli sezoni v Ljubljani. Sledile bodo še naslednje opere: Petar Konjevič »Knez od Zete«, J. Gotovac »Ero z onega sveta« in Stevan Hristič »Suton«.

Izmed ostalih del slovanske in druge literature bodo v tej sezoni izvajali: Glinka »Ivan Susanin«, Čajkovski »Pikova dama«, Bizet »Carmen«, Massenet »Manon« in Verdi »Traviata«.

Balet bo pripravil »Bahčisarajski studenec« ruskega skladatelja Asafjeva in »Pepelčico« Sergeja Prokofjeva.

Sezono so začeli z Borodinovim »Knezom Igorjem«.

Ravnatelj beogradske Operе je Oskar Danon. V svojem pregledu bodočega repertoarja beogradske Operе, ki je bil objavljen v časopisih, je ravnatelj Danon kot največjo težavo pretekle in bodoče sezone navedel pomanjkanje strokovnih režiserjev.

REPERTOAR ZAGREBSKE OPERE

Zagrebska Opera bo v bodoči sezoni uprizorila dve operi Jakova Gotovca, in sicer »Kamenik« in »Ero z onega sveta«. Na sporedu bo še Dvořakova »Rusalka« in ena izmed sovjetskih oper. Od ostalih del svetovne operne literature bodo uprizorili Puccinijevo »La Boheme«, Rossinijevega »Seviljskega brivca«, Mozartovo »Figarovo svatbo«, Beethovnevega »Fidelia«, Offenbachove »Hoffmannove pripovedke«, Verdijevega »Rigoletta«, in »Aido« ter Massenetovo »Manon«.

Balet, čigar vodstvo sta prevzela Ana Rojetova in Oskar Harmoš, bo naštudiral Prokofjeva »Romeo in Julija«, Hačaturjana »Gajane« in Stravinskega »Petruško«.

Zagrebska Opera je za bodočo sezono angažirala bolgarskega tenorista Borisa Marinova, poleg še nekaterih novih domačih moči.

OPERNE IN GLASBENE VESTI OD DRUGOD

O pomenu gledališča je govoril poslanec in intendant zagrebškega gledališča Ivo Tijardovič v Saboru LR Hrvatske dne 28. avgusta t. l. med ostalim tudi naslednje:

»Gledališče kot javna ustanova, ogledalo in obenem šola življenja je naše ljudstvo vzljubilo. V času narodno-osvobodilne vojne ga je naš narod vzljubil in si brez njega ne more več zamisliti svojega življenja. V njem spoznava svoje življenje, svojo zgodovino, življenje in zgodovino ostalih narodov, gledališče ga vzgaja in plemeniti v vsakem oziru. Z gostovanji v podeželju objema gledališče tudi manjša mesta, pa tudi vasi. To dejstvo je naša ljudska oblast dobro razumela in izdaja za gledališča ogromne vsote. V LR Hrvatski izdaja v ta namen okrog 40.000.000 din, t. j. dvakrat več kakor v času bivše Jugoslavije. V LR Hrvatski so dotirana štiri velika gledališča: Zagreb, Reka, Split in Osijek poleg šestih manjših, kakor so Varaždin, Zader, Šibenik, Dubrovnik, Karlovac in Bjelovar. Vsa ta gojijo dramo, a prva štiri imajo tudi stalno opero, čeprav so nekatere od teh šele v nastanku. Če vpoštevamo, da premore Anglija komaj eno stalno, od države subvencionirano opero, smo lahko več kakor ponosni na to, kar naša ljudska oblast stori na tem polju. Mnogo milijonov gre za naša gledališča in še bodo prišli novi. V tem sledimo veliki Sovjetski Zvezi, ki je na tem polju danes prva v svetu. Moskva ima na primer sama štiri opere poleg mnogoštevilnih ostalih dramskih in otroških gledališč, od katerih bomo gledališče »Leninski Komsomol« v kratkem lahko pozdravili v naši sredi.«

Zagrebska Opera pripravlja uprizoritev Puccinijeve opere »Boheme« v režiji Margarete Froman in v inscenaciji Vladimirja Žedrinskega, medtem ko bodo v glavnih partijah prvič nastopili nekateri mlajši člani Opere. V vlogi Rudolfa bosta nastopila izmenoma Franjo Paulik in Josip Šutej. Mimi bo pela Nada Tončič, Musetto Blanka Dežman in Vera Grozaj, v ostalih partijah pa bodo nastopili še Milivoj Kučič kot Schaunard, Ivan Franci kot Marcel, Drago Bernardič kot Collin, Gregor Radev kot Bernard in Ivan Oberski kot Alcindor. Dirigent: Gjorgje Vaič.

Naslednja premiera v zagrebški Operi bo predvidoma Rossinijev »Seviljski brivec« v režiji Ferdinanda Roje, ki bo ob tej priliki debutiral kot režiser. Scenograf — Vladimir Žedrinski, dočim bo imel glasbeno vodstvo Mladen Bašič. Kot Almaviva bo prvič nastopil Ratimir Delorko, Bartola bo pel Gregor Radev, Rozino Blanka Dežman, Figara Ivan Franci ter Milivoj Kučič, Bazilija pa Dragutin Bernardič.

Od repriz iz prejšnje sezone ima zagrebška Opera v teh dneh na repertoarju: Musorgskega »Borisa Godunova« z Josipom Križajem v naslovni vlogi, Smetanovo »Prodano nevesto«, Puccinijevo »Madame Butterfly« in Bizetovo »Carmen«.

Glasbeno življenje nove Bolgarije. V glasbenem življenju Sofije je bilo v zadnjem času nekaj važnih dogodkov. Državni simfonični orkester je pod vodstvom dirigenta Saša Popova z velikim uspehom izvedel I. simfonijo sovjetskega skladatelja Dimitrija Šostakoviča. Ob koncu prejšnje sezone pa so priredili v sofijskem Narodnem gledališču festival francoske glasbe prav tako pod glasbenim vodstvom Saše Popova. Izvajali so dela Cezarja Francka, Debussyja, Dukasa in Laloja.

V Kijevu je obnovil svoje delo operni gledališki studio pri Državnem konservatoriju z imenom Čajkovskega.

V mestu Frunze, v kirgiškem opernem in baletnem gledališču je doživela krstno predstavo opera, za katero so napisali glasbo komponisti V. Vlasov, A. Maldidajev in V. Fere, libreto pod naslovom »Manas« pa K. Malikov in A. Tokombajev. V svoji kritiki o tem novem sovjetskem opernem delu je znani komponist A. Hačaturjan napisal, da je to »veličasten herojski ep kirgiškega naroda«. Fragmente opere so v koncertni obliki že izvajali v veliki dvorani moskovskega konservatorija. Pričakujejo, da bodo to delo sprejeli v repertoar vsi večji operni odri v SSSR.

Nova ruska glasbena revija. Pred kratkim je izšla prva številka nove ruske glasbene revije »Sovjetska glasba«, ki bo poročala o glasbenem ustvarjanju v SSSR. V prvi številki je napisal akademik B. Asafjev članek »Čopin v reprodukciji ruskih komponistov«, L. Ginzburg »Koncert N. Mjaskovskega za cello«, M. Gejlig »Delo V. Trambickega«, N. Timofejev »Šoštakovičeva deveta simfonija«. Poleg teh strokovnih muzikoloških sestavkov je v reviji zbrano mnogo informativnega materiala in vesti o sodobnem glasbenem življenju v SSSR in po svetu.

Poročilo o predstavi »Madame Butterfly v vrsti gostovanj ljubljanske Opere v Novem Sadu bomo objavili v prihodnji številki Opernega Gled. lista.